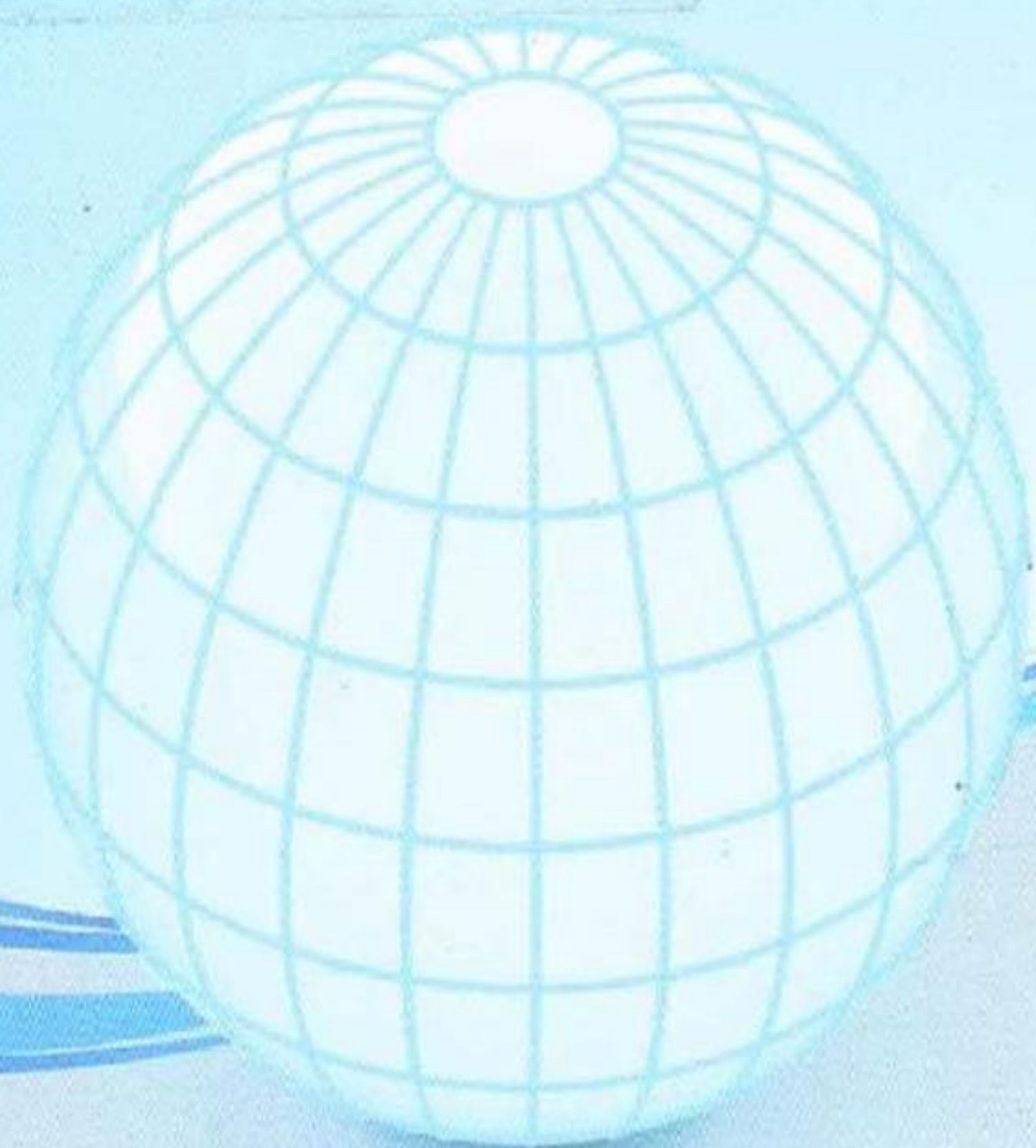

CK.0000061529

ĐỘC TẤN (Chủ biên)

XU HƯỚNG BIẾN ĐỔI
CƠ CẤU XÃ HỘI
VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Mã số: $\frac{32(V)2}{CTQG - 2013}$

XU HƯỚNG BIẾN ĐỔI
CƠ CẤU XÃ HỘI
VIỆT NAM

GSTS. TẠ NGỌC TẤN (Chủ biên)

XU HƯỚNG BIẾN ĐỔI CƠ CẤU XÃ HỘI VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2013

CHỦ BIÊN

GS. TS. Tạ Ngọc Tấn

NHỮNG NGƯỜI THAM GIA

TS. Trần Văn Chiến

GS. TS. Nguyễn Đình Cử

PGS. TS. Khổng Diên

TS. Phạm Việt Dũng

PGS. TS. Hồng Dương

TS. Hà Quang Ngọc

PGS. TS. Trần Quang Nhiếp

PGS. TS. Mai Văn Hai

GS. TS. Đặng Cảnh Khanh

PGS. TS. Nguyễn Linh Khiếu

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Từ sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, cơ cấu xã hội Việt Nam đã trải qua bốn giai đoạn biến đổi quan trọng: Giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược (1945 - 1954), giai đoạn kháng chiến chống đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai, thống nhất nước nhà (1954 - 1975), giai đoạn xây dựng chủ nghĩa xã hội theo mô hình tập trung quan liêu, bao cấp (ở miền Bắc là từ năm 1954 và trong cả nước là từ năm 1975 đến năm 1985), giai đoạn đổi mới (từ năm 1986 đến nay). Trong tiến trình phát triển, mỗi khi chuyển từ giai đoạn này sang giai đoạn khác, không chỉ các yếu tố khác nhau của cơ cấu xã hội đều có sự biến đổi mà mỗi sự biến đổi còn đặt ra không ít vấn đề có ảnh hưởng quan trọng đến quá trình phát triển của xã hội Việt Nam.

Trong giai đoạn hiện nay, chúng ta đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, vì một xã hội thực sự dân chủ, công bằng, văn minh, điều đó cũng có nghĩa là xã hội chúng ta cũng có những biến đổi sâu sắc trên tất cả các phương diện: giai cấp, nghề nghiệp, dân số, dân tộc, tôn giáo... Sự biến đổi này hầu hết là mang tính tích cực, làm thay đổi căn bản mọi mặt đời sống của nhân dân trong cả nước. Tuy nhiên, cùng với đó là hàng loạt những vấn đề kinh tế - xã hội cũng đặt ra cần giải quyết khoảng cách giàu - nghèo ngày càng gia tăng; sự khác biệt giữa nông thôn và thành thị, giữa miền núi và miền xuôi;

sự mất cân bằng giới giữa nam và nữ; sự bất bình đẳng giữa lao động trí óc và lao động chân tay; vấn đề di dân tự do từ nông thôn ra thành thị; các vấn đề về dân tộc, tôn giáo... ở nhiều nơi đang là vấn đề nổi cộm.

Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật giới thiệu tới bạn đọc cuốn sách ***Xu hướng biến đổi cơ cấu xã hội Việt Nam*** do GS.TS. Tạ Ngọc Tấn chủ biên. Cuốn sách đã mô tả, phân tích thực trạng biến đổi cơ cấu xã hội Việt Nam từ năm 1945 đến năm 2010 (qua bốn giai đoạn phát triển của lịch sử); nghiên cứu, phát hiện những nguyên nhân bên trong và bên ngoài, khách quan và chủ quan đã tác động và làm biến đổi cơ cấu xã hội ở từng giai đoạn cụ thể; qua đó các tác giả đã đánh giá những tác động của biến đổi cơ cấu xã hội trong 25 năm đổi mới (1986 - 2010) cả tích cực và tiêu cực đối với tiến trình lịch sử, từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm giúp cho sự phát triển của đất nước trong những năm sắp tới; một vấn đề quý báu, đó là cuốn sách đưa ra dự báo xu hướng, đồng thời góp phần xác định mục tiêu, quan điểm, định hướng và giải pháp cơ bản nhằm tạo ra sự biến đổi cơ cấu xã hội một cách tích cực để phát triển đất nước một cách bền vững trong những năm sắp tới.

Xin giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 2 năm 2013

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

MỞ ĐẦU

Lịch sử hiện đại Việt Nam từ năm 1945 đến nay đã trải qua những giai đoạn quan trọng: giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược kéo dài 9 năm (1945-1954), giai đoạn cả hai miền Nam - Bắc tiến hành cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai nhằm thống nhất nước nhà (1954-1975), đồng thời giai đoạn cải tạo xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc (từ năm 1954), giai đoạn giành độc lập, thống nhất nước nhà và cả nước xây dựng chủ nghĩa xã hội theo cơ chế kế hoạch hóa tập trung, bao cấp (1975-1985) và hiện nay là giai đoạn thực hiện đường lối đổi mới (1986 đến nay). Trong quá trình lịch sử đó, mỗi khi chuyển từ giai đoạn này sang giai đoạn khác, không chỉ các yếu tố khác nhau của cơ cấu xã hội đều có sự biến đổi, mà mỗi sự biến đổi này còn đặt ra không ít vấn đề có ảnh hưởng quan trọng đến quá trình phát triển của xã hội Việt Nam.

Đặc biệt, khi đất nước ta chuyển từ giai đoạn xây dựng chủ nghĩa xã hội theo mô hình tập trung bao cấp sang mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; từ một nước nông nghiệp lạc hậu đi lên công nghiệp

hóa, hiện đại hóa; từ một lối sống lấy phong tục, tập quán làm chuẩn mực sang một lối sống lấy luật pháp, pháp lý làm chuẩn mực; từ một xã hội khép kín sang một xã hội rộng mở, sẵn sàng “là bạn” với tất cả các quốc gia, dân tộc khắp thế giới, trên cơ sở bình đẳng, cùng có lợi - thì xã hội Việt Nam cũng có sự biến đổi sâu sắc trên tất cả các phương diện: giai cấp, nghề nghiệp, dân số, dân tộc, tôn giáo, v.v.. Sự biến đổi này đương nhiên là một nhân tố tích cực, nó góp phần làm thay đổi căn bản mọi mặt đời sống của người dân trên mọi miền đất nước. Nhưng cùng với những biến đổi tích cực này, hàng loạt vấn đề kinh tế - xã hội cũng đã đặt ra, đó là khoảng cách giàu - nghèo ngày càng gia tăng, sự khác biệt giữa nông thôn và thành thị, giữa miền xuôi và miền núi, sự mất cân bằng giới giữa nam và nữ, sự bất bình đẳng giữa lao động chân tay và lao động trí óc, vấn đề di dân tự do từ Bắc vào Nam, từ nông thôn ra thành thị, rồi các vấn đề về dân tộc, tôn giáo và nhiều vấn đề khác nữa. Đây là những chủ đề mà trong dư luận xã hội cũng như trên các phương tiện truyền thông hàng ngày người ta vẫn thường nói đến.

Tuy nhiên, trong thực tế, sự biến đổi cơ cấu xã hội Việt Nam trong thời kỳ đổi mới diễn ra như thế nào? Lý do xã hội nào quy định sự biến đổi đó? Các vấn đề kinh tế - xã hội đặt ra theo đó là gì? Tần số và cường độ của chúng ra sao? Những ảnh hưởng - kể cả tích cực và tiêu cực - của chúng đến đâu? Đó là những câu hỏi đặt ra, đòi hỏi phải được nghiên cứu và trả lời một cách thấu đáo trên phương diện khoa học.

Từ Đại hội lần thứ VIII, Đảng ta đã xác định một nhiệm vụ to lớn là phấn đấu đến năm 2020 nước ta về cơ bản trở thành một nước công nghiệp. Như vậy, cùng với nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, thì một nước công nghiệp sẽ là một trong những nhân tố vô cùng quan trọng quy định sự biến đổi cơ cấu xã hội Việt Nam trong giai đoạn phát triển 2011-2020. Nhưng sự biến đổi này sẽ diễn ra theo xu hướng nào? Các vấn đề kinh tế - xã hội kéo theo nó là gì? Làm thế nào để phát huy những ảnh hưởng tích cực và hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực của chúng? Những kinh nghiệm và bài học rút ra trong tiến trình biến đổi cơ cấu xã hội ở các giai đoạn trước, nhất là giai đoạn 1986 - 2010, có giúp ích gì cho sự biến đổi ở giai đoạn mới này không? Nếu giúp ích được thì những kinh nghiệm và bài học đó cần phải được quán triệt ra sao? Rõ ràng, thêm một lần nữa thực tiễn đời sống đang đặt ra cho các nhà khoa học, nhất là khoa học xã hội, nhiều câu hỏi cần phải giải đáp, nhằm góp phần vào sự phát triển của đất nước theo mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” như Đảng ta đã đề ra.

Cũng cần nói rằng, không phải cho đến bây giờ vấn đề biến đổi cơ cấu xã hội Việt Nam mới được đặt ra. Trước đây, nhất là từ khi đổi mới, nhiều người đã quan tâm đến vấn đề này và nhiều công trình cũng đã được công bố. Tuy nhiên, do mỗi nhà nghiên cứu đều xuất phát từ góc nhìn của chuyên môn hẹp, cách tiếp cận và phương pháp không thống nhất, thời gian nghiên cứu lại không liên tục, nên